MUSPP00C3BQ0

NÁVRH NA RESTAUROVÁNÍ

PÍSKOVCOVÁ SOCHA EVANGELISTY JANA

Z ROKU 1766

Městský úřad Šumperk
odbor majetkoprávní
Došlo dne 31 -01- 2018
12326
Listy: Přílohy:

V ŠUMPERKU

vypracoval :

MgA. Jakub Gajda,Ph.D.
akademický sochař a restaurátor
Studentská 1772, 708 00, Ostrava-Poruba
restaurator@jakub-gajda.com, j.gajda@seznam.cz
www.jakub-gajda.com

© 2018

1. DATA PAMÁTKY

Dílo: socha Evangelisty Jana
Rejstříkové číslo památky: 1266
Autor: Jan Michael Scherhauff (?)
Datace: 1766
Materiál, technologie: kamenná plastika
Rozměry: socha 170 cm, architektonické prvky 220 cm
Místo: Šumperk, Olomoucký kraj
Umístění: ulice Husitská
Majitel, zadavatel: město Šumperk
Provádění vizuálního průzkumu: 11. října 2010

2. ÚVOD

Jedná se o jednu ze souboru čtyř soch Evangelistů (zbývající tři stojí u farního kostela). Postava je ztvárněna v intencích barokního sochařství – rozevlátá draperie na níž se střídají výrazné detaily zřasené drapérie, tělo esovitě prohnuté, v kontrapostu s pravou nohou pokrčenou v koleni. Levá ruka přidržuje rozevřenou knihu, pravá je v lokti ohnuta a směřuje na prsa ke knize. U pravé nohy se nachází orel – symbol Evangelisty Jana.
Soustava prvků pod sochou začíná menším nástavcem s volutami na přední straně a jemným profilem v horní části. Pod nástavcem je masivní profilovaná římsa vypjatá segmentem, pod ní pak masivní hranolovitý podstavec zboku se stočenými volutami, nahoře menšími, dole většími. Na čelní straně je reliéfně vystouplé zrcadlo rámované lištou s rocaillovými ornamenty, uvnitř zrcadla německý nápis.
Pod podstavcem je pak ještě jednoduchý masivní kvadratický sokl s prostým horním profilem, který již patrně spočívá na novém základu. Zboku, při zemi čtyři druhotně provedené stupně z betonu.

Sv. Jan Evangelista, apoštol a evangelista († asi 100, hebrejsky יוחנן Bůh je milosrdný). Často nazýván "Janem od Latinské brány" je považován za autora čtvrtého kanonického evangelia, tj. Evangelia podle Jana. A považován za nejmoudřejšího křesťana. Učedník kterého Ježíš nejvíce miloval. Apoštol Pavel jednou nazval Jana spolu Petram a Jakubem "sloupy církve". Je patronem teologů, úředníků, notářů, sochařů, malířů,písařů, spisovatelů, knihkupců, knihtiskářů, za dobrou úrodu.
Jan je znázorňován buď jako stařec nebo jako mladý muž. Východní umění spíše jako starce a západní jako mladého muže.Na některých obrazech je ho vidět jako orla.Někdy má také orlí hlavu nebo křídla. Podle biblického podání byl apoštol Jan synem Zebedeovým a bratrem Jakuba. Ústní podání jmenuje jeho matku Salome.Byl bratrancem Ježíše Krista z matčiny strany. Původně byl rybářem na Genezaretském jezeře. Nejprve byl učedníkem Jana Křtitele a později jedním z dvanácti učedníků – apoštolů – Ježíše Krista. Podle církevní tradice přišel Jan kolem r. 69 do Efezu, odkud pak vedl všechny církve, které předtím založil.V roce 95 byl prý zatčen císařem Domiciánem, krutým pronásledovatelem křesťanů. Po strašném mučení nařídil Domicián, aby Jana vhodili do kotle s vřelým olejem.Podle legendy se prý však olej změnil v občerstvující lázeň, z níž vystoupil posílen. Když se to dozvěděl Dioklacián, zalekl se až tak , že nechal Jana propustit a poslal ho do vyhnaství na ostrov Patmos. Zde napsal knihu Zjevení Janovo. Když Domicián zemřel, vrátil se Jan do Efezu a tam napsal své evangelium. Zemřel okolo roku 101 ve vysokém věku v Efezu. Stal se jediným apoštolem, který zemřel přirozenou smrtí. O tom, kde je pohřben nebo kde zůstaly jeho ostatky, není nic spolehlivě známo. Některé prameny říkají, že byl pohřben na pahorku u Efezu.

3. SOUČASNÝ STAV – CHARAKTERISTIKA CELKOVÉHO POŠKOZENÍ

Socha Evangelisty Jana

Znečištění polétavými nečistotami není vzhledem k faktu, že socha byla restaurována cca před 10 ti lety nijak výrazné, je odstupňované podle míry usazení do porézního pískovce. Nejviditelnější je v hloubkách modelace na drapérii, kde na určitých místech dosahuje síly slabší tmavé krusty, která může negativně ovlivňovat paropropustnos povrchové vrstvy kamene, což se může projevovat zvýšenou drolivostí či sprašováním kamenného materiálu.

Biologické napadení povrchu kamene nižšími rostlinami a mikroorganismy je méně patrné, omezuje se spíše na vodorovné plochy architektonických prvků a záhyby drapérie.

Na drapérii jsou patrné některé plastické defekty, v minulosti doplněné umělým kamenným materiálem.

Plasticky výrazně poškozen je orel u nohou postavy, který má odlomenu horní část křídla čnící do prostoru.

Architektonické prvky

Stejně jako socha jsou znečištěny méně a odstupňovaně podle míry a mocnosti penetrované vrstvy nečistot. Napadení kamene nižšími organismy a biologickými mikroorganismy je omezeno nejvíce na vodorovné plochy a profilaci.

Plastické poškození je patrné na podstavci, kde na několika místech došlo k doplnění chybějících či poškozených partií kamene umělým kamenným materiálem. Některé z doplňků jsou však již dnes patrné a tudíž do určité míry způsobují nežádoucí efekt tím, že vystupují z celku.

Druhotně provedené olemování soklu složené ze čtyř kusů, možná nahrazující původní (?) schodišťové stupně je dnes na několika místech popraskané.

4. NÁVRH PRŮBĚHU RESTAURÁTORSKÉHO PROCESU

Jednotlivé etapy pracovního postupu jsou řazeny podle vzájemné návaznosti a logiky restaurátorského procesu. Veškeré práce budou, vzhledem k dobré stabilitě památky, prováděny na místě. Z charakteru a rozsahu poškození památky je v průběhu restaurátorského procesu nutné provést :

4.1. demontáž a transfer

Bude provedeno rozebrání jednotlivých částí památky, jejich uvolnění z kovových čepů. Jednotlivé části budou sneseny a naloženy hydraulickou rukou a transportovány do ateliéru restaurátora, kde bude probíhat jejich restaurování.

4.2. restaurátorský průzkum

Bude proveden detailní popis a charakterizace poškození částí památky, přesně budou určeny chybějící části. Pro laboratorní průzkum bude ze sochy odebrán vzorek černé krusty, která bude podrobena analýze v chemické laboratoři. Pokud budou dochovány vzorky barevného řešení povrchu (zřejmě na soše), bude proveden jejich odběr a následně bude provedena jejich mikroskopická analýza.

4.3. etapa čištění

Cílem bude co nejšetrnější očištění povrchu památky od rušivých nečistot a degradaci zapříčiňujících nátěrů, avšak za předpokladu, že nedojde k poškození povrchu. Práce budou probíhat ve čtyřech fázích:

1) Bude provedena eliminace nepříznivých vlivů mikrovegetace na povrchu kamene (na plastice i arch.částech - mechy, zelené zrněnky), a to mokrou cestou za pomocí měkkých kartáčů i speciálních prostředků pro čištění biologického napadení (BFA Remmers Imprägnierung).
2) V místech silnějšího znečištění prachovými depozity a černými krustami (např. v hloubkách modelace) budou lokálně použity naměkčovací zábaly, tato místa budou poté mechanicky čištěna měkkými kartáči, za stálého oplachování tekoucí vodou.
3) Znečištěná místa, na něž nebyly účinné předchozí metody, budou čištěna metodou mikropískování pomocí velmi šetrných abraziv – jemně mletých bílých korundů. Bude se jednat především o místa v hloubkách modelace [1].

4.4. neutralizace povrchu

Na soše bude proveden celoplošný odsolovací zábal, jenž by měl zmírnit koncentraci migrujících solí u povrchu materiálu a tím i zabránit nárůstu černých krust. Nejvíce postižená místa budou „odmývána" aerosolem atomizované (destilované) vody. Stejně bude postupováno v případě architektonických prvků, zábaly budou prováděny lokálně, na nejpostiženějších místech a tato místa budou rovněž oplachována.

4.5. etapa konsolidace kamenného materiálu

Proběhne po důsledném (ale šetrném) očištění kamene. V první fázi bude provedeno opakované napuštění kamene prostředkem na bázi organokřemičitanů (na bázi esterů kyseliny křemičité), který zpevní jeho strukturu a zamezí jejímu rozpadu, trhliny a praskliny v materiálu budou injektovány pomocí zahuštěných organokřemičitých zpevňovačů s rozptýlenými minerálními plnivy (mramorová moučka) nebo pomocí zahuštěné akrylové pryskyřice.

Předpokládané použití prostředků ke konsolidaci : bude použito lokálně, postupně se zvyšující koncentrací použitých prostředků (podle množství vylučovaného gelu).
Ve druhé fázi bude pro zajištění trhlin v materiálu a pro napouštění a zpevnění lokálně více narušených partií kamene použito minerálními plnivy zahuštěné akrylátové pryskyřice v organických rozpouštědlech (křemičitá moučka obarvená anorganickými pigmenty).

4.6. etapa doplnění chybějících částí
Budou doplněna chybějící místa na soše a rovněž veškerá doplnění na architektonických prvcích (hrany, rohy, profily). Umělý kamenný materiál bude nanášen přímo, v místech většího namáhání na armatury z nekorodujícího materiálu.
Doplňováno nebude však striktně veškeré poškození – opotřebení památky časem a přirozené opotřebení a stárnutí památky vlivem povětrnosti bude ponecháno jako výsledek trvání památky v určitém čase.
Doplňky budou provedeny v umělém kamenném materiálu respektujícím strukturu, složení a barevnost originálu kamene. Umělý kamenný materiál bude v plné hmotě probarven anorganickými, na světle stálými pigmenty. Odlišným způsobem bude provedeno doplnění většího fragmentu křídla orla. Toto doplnění bude provedeno vsazením kamenické plomby, tzv. „filuňku", nejlépe z autentického materiálu – maletínského pískovce. Ten bude vsazen v hrubém stavu na předem připravené lůžko v místech poškození, fixován nerezovým čepem. Poté bude tvarově opracován do požadovaného tvaru a struktury.

4.7. etapa barevného sjednocení
Nejprve budou barevně sjednocena místa doplněná umělým kamenným materiálem, následně pak místa, jež by rušila estetické vnímání díla. Barevná retuš bude mít průběh lazurní retuše, tedy postupného zjemňování daných míst velmi subtilní barevnou vrstvou, ne tedy přímým překrytím. Nově bude, požadovaným tónem, zvýrazněno písmo na přední straně podstavce.

4.8. závěrečná povrchová úprava
Bude provedena hydrofobizace povrchu, chránící povrch proti bezprostřednímu působení vody. Bude upřednostněno použití hydrokrému na bázi silikátové emulze. Tento prostředek zaručuje prodyšnost povrchu kamene pro difůzi vodních par. Jeho nespornou výhodou je postupný průnik krému do materiálu (u tekutých organokřemičitanů steče) a postupné nabíhání hydrofobizace.

4.9. transfer a osazení
Po dokončení všech etap restaurátorského procesu bude památky naložena a dovezena zpět, kde bude provedeno její osazení po částech na investorem připravený nový betonový základ. Jednotlivé díly budou zajištěny novými nerezovými čepy.

4.10. restaurátorská zpráva a fotodokumentace
Bude vyhotovena ve dvou exemplářích (1x do archivu NPÚ, 1x investorovi), kde budou zdokumentovány (písemně i fotograficky) všechny etapy restaurátorského procesu,

V Ostravě 25.1.2018